

Kommunstyrelsen

Yttrande över betänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Ks/2016:298 420

Sammanfattning

I bilaga till denna tjänsteskrivelse redovisas en kortfattad bild av de förslag som lämnats av Miljömålsberedningen och som i första hand berör Jönköpings kommun tillsammans med kommunens kommentarer. Nedan redovisas en sammanfattning av de kommentarer som redovisas i bilagan.

Jönköpings kommun konstaterar sammantaget att beredningen redovisat ett gediget arbete och framfört många bra mål, styrmedel och åtgärder och det bedöms vara positivt att så stor politisk enighet kunnat nås. Förslagen är dock i många avseenden inte färdigutredda. Detta innebär att mycket arbete återstår innan beslut om genomförande av samtliga åtgärder kan fattas. I dess nuvarande utformning bedöms därmed gapet mellan mål och de åtgärder som krävs för att nå målen vara stort. Eftersom tiden är knapp om föreslagna målsättningar ska kunna uppnås är det angeläget att föreslagna utredningar genomförs med högsta prioritet. I avvaktan på resultatet av dessa utredningar bör dock de konkreta åtgärdsförslag som framförts genomföras så snart som möjligt.

1. Strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik mot klimatmålet 2045 *Delmål – inrikes transporter*

Jönköpings kommun bedömer det olyckligt att beredningen sänkt ambitionsnivån beträffande sektorsmålet för transportsektorn jämfört med vad tidigare statlig utredning (Fossilfri fordonstrafik) kommit fram till vilket sänder fel signaler efter Parisavtalets undertecknande. Jönköpings kommun bedömer också att det finns ett värde i att fastställa sektorsvisa målsättningar även inom övriga sektorer.

Centrala horisontella styrmedel och åtgärder

Jönköpings kommun konstaterar att föreslagna centrala och horisontella styrmedel och åtgärder är bra men att det är osäkert hur stor effekt som kan erhållas beroende på vilket sätt de genomförs. Jönköpings kommun stödjer miljöberedningens strategi om att det lokala och regionala klimat- och luftarbetet är centralt för utvecklingen och ser positivt på de förslag som lämnats rörande förbättrad användning av miljöbedömningsverktyget. Miljöbedömningsverktyget ska synliggöra målkonflikter men också visa på de möjligheter som finns. I sammanhanget är det angeläget att framhålla vikten av att miljöbedömningarna fokuserar på de viktig-

aste miljöaspekterna och att åtgärder verkligen vidtas i planarbetet för att begränsa dessa miljöaspekter istället för att kräva kompletta miljöbedömningar som i mindre utsträckning får betydelse för planarbetet. Det krävs kraftfulla centrala styrmedel som stödjer kommunernas arbete med hållbar stadsutveckling och att förbud som hindrar arbetet med ett hållbart byggande tas bort, t.ex. förbud mot att ställa s.k. tekniska särkrav.

Att Sverige är en del av fortsatt utveckling av biobaserade bränslen bedöms också angeläget. För att klara omställningen av transportsektorn i tid krävs att alla tillgängliga fossilfria bränslen används på ett effektivt sätt.

Sektorsvisa strategier och styrmedel - Transporter

Förutsättningarna att nå föreslaget mål om 25 % hållbara persontransportresor senast 2025 bygger på att de större städerna, som exempelvis Jönköping, måste nå väsentligt högre än så för att målet ska kunna nås på nationell nivå. Jönköpings kommun vill dock framhålla svårigheten i att följa upp denna typ av målsättning eftersom den kräver kostsamma resvaneundersökningar vilket i Jönköpings fall normalt endast genomförs vart femte år.

Jönköpings kommun ser positivt på förslag om att utveckla och förlänga statlig medfinansiering via stadsmiljöavtal samt ökad möjlighet till finansiering av steg 1- och 2-åtgärder enligt den så kallade fyrstegsprincipen. Jönköpings kommun ser positivt på förslag som rör möjligheter att delegera viss beslutsrätt till kommunerna vad gäller införande av lokala styrmedel på trafikområdet. Betydelsen av betependepåverkan åtgärder kan inte heller nog poängteras. Jönköpings kommun bedömer även det särskilt angeläget att infrastrukturplaneringen i enlighet med beredningens förslag bör utgå från en målstyrning som tar större hänsyn till det transportpolitiska hänsynsmålet och ett hållbart transportsystem.

Beträffande förslag om att regeringen så snabbt som möjligt för riksdagen bör presentera förslag till regler som ger mer långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel vill Jönköpings kommun särskilt framhålla biogasen. Biogasen produceras av lokala råvaror i form av avfall som ändå måste tas omhand vilket bl.a. ökar självförsörjningsgraden i bränslesektorn och skapar lokala jobb. Den skapar biogödsel som är en viktig förutsättning för det ekologiska lantbruket och den skapar stora samhällsekonomiska värden i övrigt. Ur ett företagsekonomiskt perspektiv är det dock för närvarande (med bl.a. låga bränslepriser) svårt att nå lönsamhet. Det är därför angeläget tydliga styrmedel skapas som främjar en långsiktig efterfrågan och produktion av biogas.

Sektorsvisa strategier och styrmedel - Bostäder, lokaler och byggande

Det bedöms vara mycket angeläget att den förestående stora byggnation som behövs verkligen görs på ett långsiktigt hållbart sätt. En stor del av miljöpåverkan erhålls som en konsekvens av materialanvändningen i byggskedet och Jönköpings kommun delar därför beredningens förslag om att livscykelperspektivet bör vara utgångspunkten vid analys av miljöpåverkan för alla ny- och ombyggnad men det behövs en utveckling av verktyg för att göra en sådan analys. I detta sammanhang kan särskilt framhållas vikten av ett ökat byggande i trä istället för betong.

Jönköpings kommun bedömer att det nuvarande förbudet för kommuner att genom s.k. tekniska särkrav driva på utvecklingen av ett hållbart byggande är olyckligt. I det fall mer ambitiösa kommuner skulle tillåtas arbeta med flexibla krav inom ramen för nationellt och internationellt etablerade kriterier bedöms detta

kunna utveckla kunskapen om ett effektivt och hållbart byggande som sedan kan tillämpas brett inom hela byggsektorn.

Jönköpings kommun bedömer även att det finns en koppling mellan transportsektorn och byggsektorn genom elanvändningen. Att arbeta med styrmedel som främjar en eleffektivisering och en ökad elproduktion inom byggsektorn ökar möjligheten till en snabbare övergång till en fossilfri transportsektor ur ett europeiskt perspektiv. Jönköpings kommun anser därför att man inom ramen för föreliggande klimatstrategi även bör arbeta för en ökad elproduktion på eller i anslutning till fastigheter. Detta kan förslagsvis göras genom de förslag som bl.a. Klimatkommunerna (där Jönköping är medlem) tidigare framfört:

- Omformulera och ändra den skattebefriade effektnivån för småskalig produktion av förnybar el från att gälla för juridisk person/organisation till att istället gälla per anläggning.
- Sätt elproduktionen i relation till fastigheten genom att bestämma en gräns för maximal andel årlig överproduktion per anläggning, alternativt: räkna solcellsanläggningen som en del av fastigheten istället som en separat energiproduktionsanläggning.
- Inför nettodebitering istället för dagens skattereduktion.

Jönköpings kommun vill även särskilt framhålla vikten av systemgränsen för byggnaders energiprestanda bör fokusera på använd energi i stället för levererad (köpt) energi. Detta har även Miljömålsberedningen konstaterat men inte angett som ett förslag.

Förbättrad uppföljning av utsläpp kopplade till import och export

Jönköpings kommun konstaterar att trots att flera aktörer framfört vikten av att styrmedel kopplat till konsumtion införs har beredning valt att inte lämna några förslag alls inom detta viktiga område. Istället konstateras att uppföljningen är viktig och att Sverige kommer att behöva överväga åtgärder av detta slag. Med hänsyn till tidplanen i klimatarbetet bedömer stadskontoet det vara angeläget att så snart som möjligt vidta åtgärder för att minska de konsumtionsrelaterade utsläppen. Jönköpings kommun ställer sig bakom de förslag som Klimatkommunerna tidigare har framfört:

- Inför en grön skatteväxling som gör att produkter och tjänster får bära sina klimatkostnader.
- Ställ högre krav på återanvändning och återvinning och öka producentansvaret för avfall.
- Ge statliga myndigheter möjligheten att ge forskningsbaserade råd om konsumtionsmönster, som påverkar hälsa och klimat.
- Inför styrmedel som leder till att det blir lönsamt att återanvända och reparera produkter eller att kvaliteten på produkter förbättras så att tiden i konsumentledet förlängs.

Även upphandlingsfrågorna borde få en mer framstående roll i klimatarbetet än vad betänkandet anger.

2. Förslag till strategi för en samlad luftvårdspolitik

Jönköpings kommun anser att det är bra att prioritera mål, styrmedel och åtgärder för transportsektorn, då den påverkar både klimat och luftkvalitén i större städer som Jönköping. Beredningens förslag om en ökad möjlighet för kommunerna att med lokala styrmedel åtgärda luftutsläpp från transporter behöver kompletteras med åtgärder som främjar kollektivtrafiktransporter såväl inom stadstrafiken som regionala transporter. Förslaget om utvecklade Stadsmiljöavtal är positivt men

ytterligare åtgärder som främjar kollektivtrafikanvändningen kan behövas. Även åtgärder för att styra bort tung godstrafik från vägnätet behöver utvecklas.

Jönköpings kommun ställer sig bakom beredningens förslag om att utsläppskrav i offentlig upphandling bör utvecklas så att de stödjer utvecklingen av energieffektiva tunga fordon med särskilt låga utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar räknat i ett livscykelperspektiv. Kommunen vill också särskilt framhålla vikten av att förslaget om att återinföra ett nationellt sotningsregister som innehåller information om eldningsutrustning och dess miljöegenskaper genomförs.

Beslutsunderlag

Remiss från Miljö- och energidepartementet daterad 2016-06-23 med Miljömålsberedningens betänkande med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige

Stadskontorets tjänsteskrivelse daterad 2016-09-07 med tillhörande bilaga.

Förslag till kommunstyrelsen

- Stadskontorets tjänsteskrivelse överlämnas som kommunens yttrande till Miljö- och energidepartementet.

Ärende

Regeringen beslutade 2010 att tillkalla en parlamentarisk kommitté - Miljömålsberedningen - med uppdrag att under 2010-2020 lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås. Tilläggsdirektiv har föranlett föreliggande slutbetänkande rörande förslag till klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige som Jönköpings kommun har inbjudits att lämna synpunkter på.

I bilaga till denna tjänsteskrivelse redovisas en kortfattad bild av de förslag som i första hand berör Jönköpings kommun tillsammans med kommentarer. Kommentarer har kommunicerats med samtliga förvaltningar, miljöförvaltningen har lämnat synpunkter.

Tillämpning av barnkonventionen

Ärendet berör barn direkt eller indirekt i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Remissen innehåller mål och åtgärder med syfte att förbättra livsmiljön för både barn och vuxna på kort och på lång sikt.

Carl-Johan Korsås
Stadsdirektör

Annelie Wiklund
Miljöstrateg